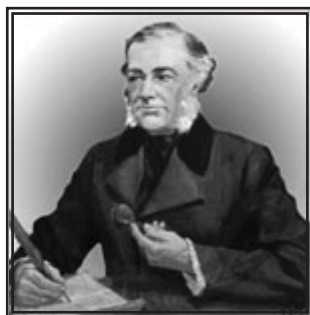

Tomas Adison (1793-1860)

Tomas Adison (Thomas Addison) je u najvećoj meri poznat zbog otkrića dva poznata stanja - *Adisonova bolest* kojom je označena hronična insuficijencija kore nadbubrega i *Adison Birmerova bolest*, kako nazivamo pernicioznu anemiju. Ostala stanja koja povezujemo sa imenom ovog velikana medicine nabrojana su na kraju ovog teksta.

Rođen je u aprilu 1793, u mestu Long Benton kod Njukasla (Newcastle-upon-Tyne) i umro je 29. juna 1860. u Brajtonu, letovalištu na atlantskoj obali (Brighton). Roditelji, Sara i Džozef Adison (Sarah i Joseph Addison), iako siromašni trgovci, našli su mogućnosti da svog bistrog dečaka pošalju na školovanje gde mu je učitelj bio Džon Rater (John Rutter) parohijski službenik, koji je kasnije podučavao i pronalazača lokomotive Roberta Stivenzona (Robert Stephenson). Kasnije prelazi u Kraljevsku školu u Njukaslu (Royal Free Grammar School, Newcastle-upon-Tyne) i tako dobro uči latinski da je mogao da piše beleške na tom jeziku. Ovaj podatak objašnjava njegovu doživotnu ljubav prema jezicima ali i perfekciju u korišćenju jezika kao sredstva izražavanja. Uz velike napore oca koji je hteo da njegov sin postigne značajno viši društveni status, 1812. Tomas Adison postaje student medicine u Edinburgu (Edinburgh) i već 1825. stiče titulu MD sa tezom 'U vezi sifilisa i žive (Concerning on Syphilis and Mercury)' koja se i danas čuva u Londonu (Wellcome Library, London). Iste godine prelazi u London gde počinje da radi kao hirurk u Lock Hospital, i nastavlja obuku u Public Dispensary.

U decembru 1819. promovisan je za lekara asistenta a 1827. postaje predavač *materia medica*. Njegova predavanja su bila tako popularna da su, prema pedantnim beleškama britanskih poreznika ocenjena da donose £700 do £800 godišnje! U 1835.

Adison sa Ričardom Brajtom (Richard Bright) predaje praktičnu medicinu i 1837. postaje samostalni lekar u Gajevoj bolnici u Londonu (Guy's Hospital). Za razliku od veselog i šarmantnog Brajta sa bogatim nasleđem i širokim obrazovanjem, Adison se opisuje kao napet i uznemiren ispod ponosnog i uzvišenog spoljašnjeg držanja.

Verovatno je zbog toga i njegovo profesionalno napredovanje bilo sporije. Na primer, tek 1838. godine je izabran za člana Kraljevskog lekarskog društva (Royal College of Physicians). Njegova „mušičavost“ i nekada tvrdoglavost stavila se na put većoj privatnoj praksi; ipak, njegova dijagnostička izuzetnost i lucidna, napredna predavanja su zapažena u Gajevoj bolnici gde je ispoljavao veliku posvećenost poslu, pacijentima i studentima. Njegov istraživački mozak i naučna izuzetnost su primećeni i zabeleženi u biografskim podacima koji se o njemu vode u Gajevoj bolnici.

Priča o Adisonovoj bolesti počinje sa nadbubrežnim žlezdama, koju je prvi opisao Eustahius (Eustachius) 1714. godine. Adison je prvo napisao kratak članak u Londonskom Medicinskom Glasniku (*London Medical Gazette*) (1849) pod naslovom Anemija-bolest nadbubrežne čaure u kojoj se bolest ne razlikuje od novog oblika anemije ('Anaemia—disease of the suprarenal capsules in which the disease is not distinctly separated from a new form of anaemia'). Zatim, 1855. dolazi njegova monografija, jedan od neprevaziđenih medicinskih tekstova devetnaestog veka. Adison ovde prvi put opisuje dve hronične bolesti koje nije mogao jasno da razdvoji "O konstitucionim i lokalnim efektima bolesti nadbubrežne čaure" ('On the Constitutional and Local Effects of Disease of the Suprarenal Capsule'.) Entitet o kome je pisao je odbačen od strane Huga Beneta (Hughes Bennett) u Edinburgu, ali ga je prihvatio i potvrdio Trudo (Trousseau) u Parizu koji je prepoznao adrenalnu insuficijenciju i dao joj Adisonovo ime. Monografija opisuje kako je, istražujući posebnu formu anemije našao patološke promene u nadbubrežnim žlezdama koje su izgledale nezavisne od anemije. Sa Samjuelom Vilksom (Samuel Wilks) je sakupio 11 ovakvih pacijenata. Jednog pacijenta je lečio i Brajt koji je pažljivo opisao kliničku sliku, ali je nije povezo sa nadbubrežima. Interesantno je da je njegov rad o nadbubrežnim žlezdama bio ocenjen mnogo slabije od strane njegovih učenika nego što su radovi o fizi ili njegova predavanja.

Opis Adisonove anemije dolazi 1849. godine na predavanju Južnolondonskom Medicinskom Društvu in (South London Medical Society) Međutim, Džejms Komb (James Scarth Combe) 1822. u Transakcijama medikohirurškog društva Edinburga (*Transactions of the Medico-Surgical Society of Edinburgh*), opisuje "idiopatsku anemiju" i nikada nije doživeo da se novoopisana bolest, perniciozna anemija, poveže sa njegovim imenom. U Medicinskom Tajmsu (*Medical Times and Gazette*) u Londonu 1874. Birmer (Biermer) iz Ciriha opisuje novu "idiopatsku anemiju" koja još nije opisana u Engleskoj. Za nedelju dana Samjuel Vilks odbija njegovu tvrdnju i saopštava da je bolest odavno poznata u Engleskoj, još od Adisonovih predavanja 1843. godine. Adison je zapazio njen podmakao početak u oba pola obično u srednjem životnom dobu. Originalno, on piše:

‘the countenance gets pale, the whites of the eyes become pearly, the general frame flabby rather than wasted... the whole surface of the body presents a blanched, smooth and waxy appearance; the lips, gums, and tongue seem bloodless... extreme languor and faintness supervene, breathlessness and palpitations being produced by the most trifling exertion or emotion; some slight oedema is probably perceived in the ankles; the debility becomes extreme... the disease... resisted all remedial efforts and sooner or later terminated fatally... On examining the bodies I have failed to discover any organic lesion that could properly or reasonably be assigned as an adequate cause...’

Stanje je postalo poznato kao perniciozna anemija, izazvano nedostatkom unutrašnjeg činioca potrebnog za resorpciju cijankobalamina.

Adison je bio vrlo posvećen svojim bolesnicima. Govorio je svojim studentima da ako ne mogu da postavljaju dijagnozu, moraju da razmišljaju o svim mogućim razlozima i objašnjenjima za simptome koje moraju dobro da zapaze i opišu. Zajedno sa Brajtom bio je pionir u uvođenju naučnih principa u umetnost dijagnoze i u pokušajima da poredi fiziološke pojave u životu sa patološkim nalazima na autopsiji. Zbog malih mogućnosti lečenja bio je vrlo nezadovoljan i uvek je žalio što ne može da pomogne tamo gde je shvatio šta je poremećaj.

Bio je depresivan i prilično neprilagođen u društvu. Zbog toga je i ranije otišao u penziju, 1860. godine. Izvršio je samoubistvo 19. juna 1860. godine.

U njegovu čast postavljena je bista koju je napravio Džozef Taun (Joseph Towne) u holu Muzeja patologije. Hol Gajeve bolnice u Londonu je nazvan njegovim imenom kao i mermerna tabla u kapeli. U njegovo vreme, u Gajevoj bolnici radila su tri lekara najvišeg ranga, kojima medicina i danas duguje; Bright, Addison i Hodgkin. Mnogi misle da je Adison najveći među njima. Ipak, na tim visinama nije bitno ko je viši.

Eponimi vezani za Tomasa Adisona:

Adisonska kriza,

Adisonova bolest,

Adison Birmerova anemija,

Adison Šilderov sindrom (bronzana boja kože i cerebralna skleroza) i
Adisonizam, kompleks simptoma koji liče na Adisonovu bolest ali nisu posledica bolesti kore nadbubrega.